

21 45

CUM DEO
DISPUTATIO ETHICA
DE
TEMPERANTIA

QUAM
Ex adprobatione Clarissimi Col-
legij Philos. Acad. Aboënsis,

SUB PRÆSIDIO
VIRI, Nobilissimi & Consultissimi,

DN. MICHAELIS GyllenStålpes

WEXIONII, J. U. & Phil. Doctoris; Juris verò & Phil.
pract. ac Hist. Prof. celeberrimi, & p. t. Philosophicæ facultatis.

Decani spectatissimi, Præceptoris, fautoris & promotoris
sui, omni observantiâ ætatem prosequendi.

Pro Nomine & Laureâ Magi-
sterij obtinenda,

Publicè Examinandam proponit

Andreas M. Kinnoræus.

Horis consuetis in Auditorio majori 14. Aprilis A. 1653.

A B O Æ,

Excusa Typis Acad. apud Viduam Petri Wald. An. 1653.

Admodum Reverendo & Eximio VIRO,
DN. ERICO BRVNNIO,

Sacro-Sanctæ Theolog. Doctori Excellentissimo, Super-
intendentiæ Gothoburgensis Præsuli religiosissimo, ejusdemq;
Consistorij Præsidi eminentissimo; Patrono & Meecenati suo
magno, summâ reverentiâ jugiter de venerando.

U T E T

*Reliquis Reverendis, Clariss: & Præstantiss: Dñis ac Viris
Ecclesiastici Consistorij Adfessoribus & Gymnasij Lecto-
ribus, promotoribus suis officiosè perpetim colendis,*

Nec Non

Præstantissimo ac Humanissimo VIRO,

Dn. Laurentio Bagge/ Scholæ

Trivialis ConRectori sufficientissimo, Fautori & amico
suo honorando,

**Exercitium hoc disputatorium
in arrham grati animi dat de-
dicatq;**

Andreas M. Kinnoræus.

Auth. & Resp.

CUM DEO
DISPUTATIO
DE
TEMPERANTIA.

Quod de hac proposita virtute disserturus, brevis
sim & proinde fortè intricatus, quin mihi aquis
or qui vis censor vitio vertat, brevitatis temporis pagela-
rumq; injecta paucitatis ratio, me, reor, excusatum
ibit.

THESIS I.

Huic meo brevitati studentis instituto primum requi-
situm necessarium, vocis homonymiæ declarationē,
judico, quam ex coll. Eth. Nobiliss. nostri Gyllenstålper
(cujus ductum quantum potero sequor) depromo; ubi
triplicē potissimum meminit temperantiæ acceptionem:
1. *Generalem*, quamlibet virtutum affectuumq; modera-
tionem denotantem: 2. *Specialiorem*, virtutes quasvis,
corporeas voluptates ad mediocritatis normam revocan-
tes, comprehendentem: 3. *Specialissimam*, quæ hujus est
loci & sequenti thesi definienda.

2. *Temperantia est virtus Ethica, quæ voluptates ex sen-
sibus gustu & tactu fluentes debitâ moderatione desiderantur
honestèq; usurpantur.*

3. *Generis locum obtinet Virtus & quidem Ethica,
non enim habitus hic infusus sed acquisitus intelligitur,
qui à principio quodam interno, quod est ex reliquijs
primæ hæ hominis integritatis, nō tam facili suâ sponte,
quàm facilius certis adhibitis fluit medijs. Virtus enim
infusa plerumq; est Theologica.*

4. Differentia verò ab objecto petitur, quod duplex data innuit definitio; *Externum* & *primarium*, ut sunt voluptates: *Internum* verò & *secundarium*, sunt earundem (puta voluptatum) cupiditates ac desideria, nec non dolores, qui proveniunt ab earum frustratione.

5. Cum verò voluptates variè distinguantur, haud inconveniens videtur, adhibitâ distinctione, hîc indigitare quænam earum propriâ conditione, quæq; assumpta, vel quæ non, sint objectum datæ virtutis.

6. Non itaq; animi sed corporis voluptates, nec hujus interiorum, sed exteriorum sensuum: trium horum indirectè, visus & auditus per accidens, olfactus verò secundario; duùm verò reliquorum, gustus (z. & tactus directè & per se primarium illud constituunt objectum. Ita tamen, ut circa tactus voluptates, utpotè quæ diuturniores, magis quàm gustus, versetur temperantia.

7. Hîc tamen observandum, *Serviles* tantùm tactus voluptates, quæ certis corporis partibus, utpotè, genitalibus, lingvâ, palato, gulâ & ventre; non verò *liberales*, quæ toto corpore percipiuntur, veluti frigefactio, calefactio, fricatio, lotio, unctio, hîc intelligi debere.

8. Voluptas insuper gulæ & ventris, cum in communem & naturalem, quæ conservationē individui vel speciei per se intendit: Et propriam seu accersitam, dispescitur, quæ à naturâ simpliciter insita non est, sed pro lubitu assuefactione variè variatur, sciendum est, circa hanc quàm illam plùs temperantiæ negotium esse.

9. Cum dolorum, in constitutione hujus virtutis objecti, facta sit mentio, iidemq; fortitudinis statuuntur objectum, notandum venit id fieri secundum diversum respectum. *Privativè* namq; considerati sunt objectum temperantiæ, *Positivè* verò fortitudinis: id est, quatenus

fortis

fortis dolorem morbi, paupertatis vel mortis, fortiter fert. Temperans verò propter denegatas vel subtrahatas voluptates corporeas, immoderate non dolet. Primariò itaq; fortitudo & per se. Secundariò verò temperantia & per accidens, dolores respicit.

10. Ad varietatem autem objecti, variæ quoq; temperantiæ species. I. Voluptatem quippè gustus concernit frugalitas, quæ est temperantia moderans appetitum ciborum & potus. Et hæc in *Sobrietatem*, quæ mediocritatem potandi; Et *Abstinentiam*, quæ mediocritatem vescendi, servare jubet, subdividitur.

11. Harum circa utramq; hoc oritur dubij, Temperans an sine virtutis iactura, convivia celebrare ijsve interesse possit. At solvi potest accommodatâ distinctione inter convivia honesta, tempestiva & sancta, quæ semper licita; Et inter intempestiva, luxuriosa atq; inhonesti, quæ temperantiæ pestis sunt.

12. Quod si verò scandala, non rarò, illecebræq; peccandi etiam in convivij licitis occurrant, sit id per accidens. Tollatur ergò abusus, & laudem usus habebit.

13. Et cum in convivij non infrequens sit ebrietas, non diffitendum, cautè circa eandem cuiq; nomine temperantis gaudere volenti versandum esse, & proinde famosa vocis significatio probè notanda.

14. Est enim 1. hujus vocis acceptio metaphorica, & vel in bonam partem sumitur, quando eadem lætitia & gaudium spirituale significatur, ut in S. Scripturis usitatum, Psal. 36. v. 9. Vel in malam, pro vehementiori animi perturbatione aut furore, quæ à rerum secundarum titillatione oritur; ut quando quis fortunâ ebrius dicitur, ut philosophis usu venit. Quæ ebrietas sicca dici solet. 2. Accipitur pro ebrietate naturali, quando vinum moderatè sumptum, hominē exhilarat & refocillat, & hæc non est prohibita. 3. Accipitur pro rigore & dicta ebrietate, quæ est deliratio ex vino orta, & hæc prohibita est & odiosa, quæ si affectata fuerit, damnosa redditur & inexorabilis.

15. Ex his jam positis haud obscure colligi potest. Poculum necessitatis & sanitatis omnimode esse licitum., honestatq; nullatenus repugnare.; Poculum verò hilaritatis certis sub conditionibus, nempe, si tempestivè & modicè sumatur, ut honestum permitti.

16. II. Voluptatem, tactus tantummodò, respicit castitas, quæ est temperantia pudicitiam conservans. Hæc rursus tripliciter subdividi consuevit.

17. In (1.) Virginalem, quâ puritas virginalis inviolata obtinetur.. Et (2.) Vidualem, quâ leges vidualitatis incorruptæ conservantur.. Et (3.) Conjugalem, qua officia conjugalia probè peraguntur, mutuoq; à conjugibus tribuuntur & recipiuntur..

18. Ut etiam omnis alia virtus moralis, cum in mediocritate consistat, devitanda sua extrema habet, ita & temperantia suis fugiendis neq; caret scopulis, quippè quàm ab una parte *intemperantia* oppugnat, quæ est vitium, quo omnis voluptatum moderatio spernitur; Ab alterâ verò parte, stupiditas seu insensatio, vitium viz., quo planè omnis voluptas etiam quâ licita, negligitur. Ab ista per plurimi, ab hac verò parte, paucissimi offendunt.

19. Sobrietati opposita vitia; in excessu est *Ebrietas*, strictè sic dicta, quæ è intemperantia, quâ potando in excessu, & ratione quantitatis & qualitatís sive potus generis delectu, peccatur.; In defectu, *stupiditas*, quæ est intemperantia, quâ quis à potu nimis abstinere, quâ non tam ratione quantitatis, quàm qualitatís, sive potus generis electionis neglectu, deliratur..

20. Cum abstinentiâ verò militant, in excessu *veracitas*, quæ est intemperantia sive vitium, quo modus in capiendi cibo, & quoad quantitatem & quoad ciborum dele-

delectum superatur; In defectu, stupiditas, de qua superior, quæ eodem modo quoq; hic se se exserit.

21. Castitatis impugnatores sunt, in excessu *Lascivia* sive libido, quæ est intemperantia, quâ quis in conjugio constitutus nimiam, vel extra conjugium qualemcumq; operam rei dat veneræ; in defectu, *insensatio* sive nimia abstinentia à re veneræ in conjugio, quod vitium in coelibatu non est timendum.

22. Certa mensura ciborum vel potus temperanti ab Ethico præscribi non potest, sed hæc potius temperantiæ studiosi circumstantijs committenda, potest enim homo unus altero plus consumere & tamen æquè temperans, immò interdum temperantior etiam esse; Hic namq; non tam *mediocritas rei*, quàm *persona* requiritur. Quicumq; enim tantum cibi vel potus recipit, quantum refocillatio & refectio naturæ virium postulaverint, is congruenter convenienterq; naturæ vivit, quod est virtuosè vivere; Ut ex Philolophis Nobiliss. noster GyllenStålpe citavit, in colleg. suo Ethico, ubi agit de temperantia. Quomodo enim senex & adolescens, absolute considerati, possent ejusdem mensuræ & qualitatis nutrimentum æquè temperanter semel & simul consumere, quorum diversa sunt temperamenta, & hinc inæqualis calor? Idem esto judicium de cæteris personarum circumstantijs.

23. Eodem modo de Castitate conjugali statuendum; potest quoq; ibi homo homine plus operæ rei veneræ dare, illæ sâ manente castitate. Hic tamen respiciendæ erunt circumstantiæ utriusq; conjugis personæ.

24. Cum porrò vitia hostes hujus virtutis, ut cæterarum, non saltem pro scaturigine depravatam habent carnem, verum etiam instigatorem & aurigam Diabolum,

pro

proijdem suppressendis sedulo & devotè DEUS orandus, otium & comestationes, ut cane & angve pejora, fugienda, maxima diligentia in officijs adhibenda, juxta illud: *Ores, sancta legas, jejunes, otia vites,*

Si servare voles corpora casta Deo.

Considerentur insuper exempla horribilia & varia, in talibus vitijs deditis hominibus, statuta, maximè verò horrendi cruciatus infernales, quos absq; seriâ poenitentia neutiquam effugi posse certum est. Atq; tantum de temperantia, pro re nata, dicta sunt.

Corollaria.

1. *IN homine una tantum datur anima eaq; rationalis.*

2. *Logica systematicè accepta rectè definitur per artem.*

3. *Plus est in specie quàm in genere formalitèr non materialitèr.*

4. *Studium linguarum, Græcæ & Hebrææ, Theologo summè necessarium est & jucundum.*

P A R A D O X O N.

Potest homo exiguus, debilis & mancus esse fortissimus.

